

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO NARYS

Gedimino pr. 53, 01109 Vilnius Tel. (8 5) 239 6671 Faks. (8 5) 239 6449 El. p. antanas.matulas@lrs.lt

Jos Ekscelencijai Respublikos Prezidentei
Daliai Grybauskaitei

2010-12-09 Nr. SN-298

DĖL AKCIZŲ ĮSTATYMO 24 IR 26 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO

Kreipiamės į Jus prašydami vetuoti Seimo 2010 m. gruodžio 7 d. priimtą Akcizų įstatymo 24 ir 26 straipsnių pakeitimo įstatymą Nr. XI-1204, kuriuo yra sumažinamas akcizo tarifas etilo alkoholiui.

Alkoholio kontrolės įstatyme (1995 m.), Valstybės alkoholio kontrolės programoje ir Lietuvos sveikatos programoje (1998 m.) yra įtvirtintas siekis mažinti bendrą alkoholio suvartojimą ir su tuo susijusią žalą žmonių sveikatai ir šalies ūkiui. Lietuvos sveikatos programoje yra nustatyta iki 2010 metų bendrą alkoholio suvartojimą sumažinti 25 proc., tačiau absoliutaus alkoholio kiekis, tenkantis per metus vienam gyventojui Valstybinės tabako ir alkoholio kontrolės duomenimis nuo 1998 metų iki 2007 metų išaugo 130 procentų.

Mirtingumo ir alkoholio vartojimo statistinių duomenų analizė leidžia teigti, kad alkoholio vartojimo pokyčiai buvo vienas iš pagrindinių veiksnių, nulemiančių Lietuvos gyventojų mirtingumo pokyčius per paskutinį dešimtmetį. Metinis standartizuoto mirtingumo rodiklio padidėjimas 2005 metais buvo ypač ryškus (6,3 proc.) ir asocijavosi su padidėjusiu alkoholio vartojimu. Taip pat nekelia abejonų, kad šis mirtingumo padidėjimas buvo proceso, prasidėjusio 1999-2000 metais, tęsinys: kai dideliu mastu sumažinus akcizus alkoholiniams gėrimams, ypač stipriems, ir sumažėjus alkoholio mažmeninėms kainoms, pailginus prekybos alkoholiu laiką ir leidus prekiauti alkoholiu degalinėse, sanatorijose ir gyvenamuosiuose namuose, labai išaugo alkoholio prieinamumas ir vartojimas.

Alkoholio vartojimo didėjimas neišvengiamai lėmė gyventojų sveikatos blogėjimą, mirčių nuo alkoholio sukeltų ligų didėjimą bei augantį socialinių problemų skaičių. Nuo 2001 metų alkoholinių psichozių skaičius, tenkantis 100 000 gyventojų, per septynerius metus (iki 2007 metų) išaugo dvigubai (nuo 58 iki 128 atvejų 100 000 gyventojų), o pagal kepenų cirozių rodiklius Lietuva stipriai išsiskyrė net iš savo artimiausių Baltijos šalių kaimynių ir tapo viena iš Europos regiono lyderių.

Toks tiesioginių su alkoholio vartojimu susijusių sveikatos sutrikimų skaičiaus didėjimas paneigė Lietuvos politikų hipotezes, kad, padidinus legalių alkoholinių gėrimų prieinamumą, sumažės nelegalaus alkoholio vartojimas, taip pat sumažės ir bendra žala Lietuvos gyventojų sveikatai. Išaugus alkoholinių gėrimų gamybai, išplečiant mažmeninės prekybos tinklą, išlaikant mažą alkoholinių gėrimų kainą, panaikinant prekybos laiko apribojimus ir kt., rezultatas gautas absoliučiai priešingas.

2008 metais buvo imtasi teisinių priemonių mažinti alkoholinių gėrimų vartojimą. Buvo apribota alkoholinių gėrimų reklama, padidintas akcizas alkoholiniams gėrimams, sutrumpintas

prekybos alkoholiu laikas bei sugriežtinta atsakomybė už vairavimą išgėrus. Šios priemonės yra moksliskai pagrįstos ir rekomenduojamos įgyvendinti tiek Pasaulio sveikatos organizacijos ekspertų, tiek Europos Komisijos ekspertų.

12 mokslininkų grupės iš JAV ir Europos atliktoje studijoje buvo apibendrintos daugelyje šalių taikytos priemonės. Ekspertai įvardijo šias veiksmingiausias alkoholio kontrolės priemones: alkoholinių gėrimų mokesčių didinimas, minimalaus alkoholio įsigijimo amžiaus nustatymas, valstybės alkoholio pardavimo monopolis, alkoholio prekybos laiko apribojimas, pardavimo taškų intensyvumo mažinimas, atsitiktinis vairuotojų testavimas dėl girtumo, mažesnis leidžiamas alkoholio kiekis kraujyje vairuotojams, administracinės bausmės girtiems vairuotojams, kelių pakopų vairuotojo pažymėjimo išdavimo sistema ir trumpos intervencijos diegimas probleminiams alkoholio vartotojams.

Vertinant įvykusių alkoholio kontrolės pokyčių įtaką gyventojų sveikatai, nekylo jokių abejonių, kad taikytos priemonės turėjo tiesioginės įtakos su alkoholio vartojimu susijusių sveikatos sutrikimų skaičiaus mažėjimui. Iki 2007 metų drastiškai augęs 2008 metais sumažėjo 7–14 metų vaikų intoksikacijų skaičius, kuris 2007 metais nuo 105,2 atvejų 100 tūkstančių gyventojų 2008 metais sumažėjo iki 81,2 atvejo. Vertinant absoliučiais skaičiais, 2008 metais dėl alkoholinės intoksikacijos buvo gydyta 83 vaikais mažiau negu 2007 metais (atvejų skaičius sumažėjo nuo 329 iki 246). 2009 m. metais dėl alkoholio vartojimo mirė 1 019 žmonių, arba 456 žmonėmis mažiau negu 2008 m.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenimis, 2009 m. pabaigoje į savivaldybių vaiko teisių apsaugos tarnybų socialinės rizikos šeimų apskaitą buvo įtraukta 6,2 tūkst. girtaujančių šeimų, tai 0,5 tūkst. (7,5 proc.) mažiau negu 2008 m.

2009 m. nuo nelaimingų atsitikimų darbe nukentėjo 35 neblaivūs asmenys – 40 asmenų mažiau negu 2008 m.

2008-ieji ir kelių priežiūros specialistų įvardinami kaip persilaužimo metai. Lietuvos policijos eismo priežiūros tarnybos duomenimis, Lietuvos keliuose žuvo mažiausiai žmonių per paskutiniuosius 40 metų arba nuo 1967-ųjų, nors tada automobilių buvo gerokai mažiau. „Karo keliuose“ mastai pagal žuvusių žmonių skaičių – pagal kuriuos Lietuva yra aiški Europos lyderė – sumažėjo beveik trečdaliu. Pirminiais duomenimis, 2008 m. žuvo 492 žmonės, 242 arba 33 proc. mažiau negu 2007 m. Ypač pagerėjo padėtis, susijusi su alkoholio vartojimu. Sumažėjo neblaivių vairuotojų sukeltų autoįvykių skaičius nuo 656 (2008 metais) iki 405 (2009 metais). Dėl neblaivių vairuotojų kaltės įvyko 38 proc. mažiau nelaimių ir žuvo 30 mažiau žmonių negu 2007 m.

Pastaruoju metu alkoholio prekybininkai ir gamintojai skundžiasi, kad jų alkoholinių gėrimų pardavimai stipriai sumažėjo, be to, spekuliuojama įvairiais duomenimis. Oficialūs skaičiai rodo, kad visos mažmeninės prekybos apyvarta per 2010 m. sausio – spalio mėnesius, palyginti su 2009 m. sausio – spalio mėnesiais, sumažėjo 10 proc., tačiau, Valstybinės tabako ir alkoholio kontrolės tarnybos duomenimis, alkoholinių gėrimų pardavimai, skaičiuojant absoliučiu alkoholiu, per tą patį laikotarpį sumažėjo tik 0,6 proc., o alaus pardavimai netgi padidėjo 5,6 proc.

Visuotinai žinoma, kad alkoholio vartojimas kenkia sveikatai, gali sukelti neigiamų socialinių padarinių. Alkoholio vartojimas gali turėti neigiamų padarinių fizinei, psichologinei ir socialinei asmenų, jų grupių ar net visuomenės būklei. Nepriklausomi moksliniai tyrimai aiškiai rodo, kad alkoholio apmokestinimas yra viena rimčiausių ir efektyviausių priemonių, kuri padeda sumažinti alkoholio vartojimo daromą žalą, ypač jauniems žmonėms.

Finansų ministerijos duomenimis, dėl akcizų tarifo etilo alkoholiui sumažinimo 2011 metų valstybės biudžetas neteks 100 mln. litų pajamų. Norint, kad iš alkoholio akcizų gaunamos pajamos nemažėtų, legalių alkoholinių gėrimų prekyba turėtų išaugti 70 procentų. Tai turėtų drastiškas pasekmes Lietuvos gyventojų sveikatai ir ūkiui.

Atsižvelgdami į tai, prašome Jūsų vetuoti pateiktą pasirašyti Akcizų įstatymo 24 ir 26 straipsnių pakeitimo įstatymą, kuris prieštarauja valstybės alkoholio kontrolės politikos principams, visuomenės sveikatai ir Lietuvos tautos gerovei.

Seimo nariai

Andanas Pradulys
 Leonas Jurevičius
 Vincas Raudenis Margutis
 Julius Štutaitis
 Jurgis Racionis
 Gintaras Songaila
 Petras Luomanas
 Rūta Rutelaitė
 Edmundas Puzinas
 Donata Januškevičienė
 Arvydas Vileišius
 Vidas Marykė Džigrenė
 Rimoldas Jonas Dagys
 Auksius Kulšius
 Kazys Šarbaravičius
 Rytas Šupčiūskas
 Agnė Bilobaitė
 Kazimieras Kusimūnas
 Justinas Urbanavičius
 Algis Kazlauskas
 Vladas Vaitkus
 Zvidas Jurkavičius
 Mantas Adomėnas
 Auksutė Ramanauskaitė-Skokauskienė
 Česlovas V. Štutaitis
 Progydas Anušauskas

Agne Zuokienė A. Zeng
Stuobinas Sabutis v. Vata
Starys Šeolbaras St. Šeolbaras
Kertutis Monilis K. Monilis
Nilya Alekšaitė Abramavičiūtė N. Alekšaitė
Andreas Alekšaitis
Telpatina Stimpis Stimpis
Arimantas Duneus h. Duneus
Janulė Bekutiene S. Bekutis
Dima Fortuene S. Fortuene
Egipjū Vaneus
Paulius Pundoras Rony
Jonas Liminas
Hvalija Staiciukevičiūtė
Naidotas Bacevičius N. Bacevičius
PRANAS ŽEIMYS
Žilvinas Silvydas
Rimantas Suctaus R. Suctaus
Indulis Eedzius
Vytautas Povilas Audriuskaitis
Jonas Juosepaitis
Edvardas Ziedas
Amantė Ziegertė G. Ziegertė
Kacimieras Uloka K. Uloka
Edimantas Navakas
Raimondas Sulyas
ASTA BAUKUŠE
Epilijus Šešelskis
Arimantas Juškauskas